

08.08.2022

POL-2022-76336

Sisäministeriö
kirjaamo.sm@govsec.fi
maahanmuutto-osasto.sm@govsec.fi

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain (746/2011) muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (VN/3493/2022-SM-8)

Keskusrikospoliisin lausunto

Asian tausta

Sisäministeriö on pyytänyt Keskusrikospoliisilta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain (746/2011, jäljempänä vastaanottolaki) muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vastaanottolain lisäksi henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annettua lakia (615/2020) ja sosiaalihuoltolakia (1301/2014).

Esityksessä vastaanottolakiin ehdotetaan muutoksia, jotka koskevat ihmiskaupan uhrin auttamisen ja rikosprosessin välisen yhteyden heikentämistä. Keskeiset muutokset koskisivat toipumisaikaa ja sen oikeusvaikutuksia sekä varsinaista tunnistamista ja auttamisjärjestelmästä poistamista koskevaa sääntelyä.

Esityksen tavoitteena on, että ihmiskaupan uhrien auttamistoiminta muodostaisi itsenäisen ja erillisen kokonaisuuden suhteessa rikosoikeusjärjestelmän puitteissa tehtyihin ratkaisuihin. Esityksen mukaan ennustettavammalla ja erityisesti uhrin avuntarvetta painottavalla auttamistoiminnalla edistettäisiin ihmiskaupan ilmituloa ja uhrin avun piiriin ohjautumista sekä siten myös osaltaan rikosvastuun toteutumista.

Vastaanottolakiin ja lakiin henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa ehdotetaan lisäksi muutoksia, jotka johtuvat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun siirtymisestä vuoden 2023 alussa kunnilta hyvinvointialueille. Sosiaalihuoltolakia puolestaan ehdotetaan muutettavan siten, että sen 11 §:ää muutettaisiin lisäämällä tuen tarpeita koskevaan luetteloon muusta hyväksikäytöstä aiheutuva tuen tarve. Sosiaalihuoltolain muutoksen tavoitteena on tehostaa ihmiskaupan uhrien auttamista hyvinvointialueilla.

Keskusrikospoliisin lausunto

Keskusrikospoliisi kannattaa esitettyjä muutosehdotuksia, joilla rikosprosessia ja ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmää pyritään eriyttämään. Ihmis-kaupparikosten luonteesta aiheutuvien tutkinnallisten haasteiden johdosta

Keskusrikospoliisi pitää perusteltuna sitä, että ihmiskaupan uhrien tunnistamista ja auttamisjärjestelmään ottamista tai järjestelmästä poistamista ei kytkettäisi jatkossa yhtä vahvasti rikosprosessin etenemiseen tai sen lopputulokseen.

Keskusrikospoliisi korostaa sitä esityksessäänkin tunnistettua tosiasiaa, että rikosoikeudellisesti ei välttämättä voida aina täysin yksiselitteisesti osoittaa ihmiskaupparikoksen tapahtuneen, vaikka henkilö tosiasiallisesti voisikin olla ihmiskaupan uhri. Edellä mainittuun liittyen Keskusrikospoliisi toteaa, että nykyisellään auttamisjärjestelmän toiminnassa on annettu merkittävä painoarvo rikosnimikkeelle ja rikosprosessille. Keskusrikospoliisi pitää rikosprosessilähtöisestä tarkastelunäkökulmasta luopumista ja uhrilähtöisen tarkastelunäkökulman omaksumista positiivisena muutoksena, mikä voi olla omiaan edistämään ihmiskaupan uhrien asemaa sekä mahdollisuuksia saada tarvittavaa suojaa ja apua.

Keskusrikospoliisi katsoo, että esityksessä on tunnistettu toipumisaikaan ja siihen liitettyyn ilmoitusvelvollisuuteen liittyvät ongelmat sekä haasteet rikosvastuun toteuttamisen kannalta. Keskusrikospoliisi pitää toipumisaikaan ja sen oikeusvaikutuksiin liittyvän vastaanottolain 36 §:n kumoamista perusteltuna. Uhrilähtöisempi lähestymistapa voi lisätä uhrin luottamusta viranomaistoimintaan ja siten lisätä halukkuutta hakeutua avun piiriin ja saattaa mahdollinen ihmiskaupparikos viranomaisten tietoon sekä myötävaikuttaa asian selvittämiseen.

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi monialaista asiantuntijaryhmää koskeva 38 c §. Esityksessä todetaan, että monialaista asiantuntijaryhmää koskevan säännöksen kumoamisella voidaan katsoa olevan myönteinen vaikutus viranomaisten resurssien tarkoituksenmukaisemman kohdentamisen näkökulmasta. Kuten esityksessä on mainittu, Joutsenon vastaanottokeskus ei ole käytännössä kuullut asiantuntijaryhmää auttamisjärjestelmään ottamisen eikä järjestelmästä poistamisen yhteydessä. Keskusrikospoliisi pitää asiantuntijaryhmän lakkauttamista perusteltuna, mikäli arvioidaan, ettei ryhmälle ole tosiasiallista tarvetta.

Henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annettua lakia ja sosiaalihuoltolakia koskevista muutosehdotuksista Keskusrikospoliisilla ei ole lausuttavaa.

Keskusrikospoliisin päällikkö
Poliisineuvos

Robin Lardot

Ylitarkastaja

Pauliina Martikainen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 08.08.2022 klo 14:39. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaimosta.

Jakelu

Sisäministeriö